TIESAS SPRIEDUMS (pirmā palāta)

2009. gada 3. septembrī *

Satura rādītājs

I — Atbilstošās tiesību normas . . . . . I - 7466

II — Prāvas rašanās fakti un strīdīgais lēmums . . . . . I - 7470

III — Pārsūdzētais spriedums . . . . . I - 7472

IV — Lietas dalībnieku prasījumi Tiesā . . . . . I - 7472

V — Par apelācijas sūdzību . . . . . I - 7473

A — Par pirmo pamatu, kas saistīts ar tiesību uz aizstāvību pārkāpumu un pienākuma norādīt pamatojumu administratīvā procesa sadalīšanas laikā neievērošanu . . . . . I - 7474

1. Pārsūdzētais spriedums . . . . . I - 7474

2. Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 7474

3. Tiesas vērtējums . . . . . I - 7475

B — Par otro pamatu, kas saistīts ar aizliegumu atteikties izskatīt lietu . . . . . I - 7478

1. Pārsūdzētais spriedums . . . . . I - 7478

2. Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 7478

3. Tiesas vērtējums . . . . . I - 7479

C — Par trešo pamatu par to, ka Pirmās instances tiesa pietiekami nav ņēmusi vērā secinājumu par Komisijas pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi attiecībā uz pārkāpuma smaguma noteikšanu . . . . . I - 7480

1. Par trešā pamata pirmo daļu par to, ka Pirmās instances tiesa pietiekami nav ņēmusi vērā Komisijas pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi attiecībā uz attiecīgā tirgus lielumu . . . . . I - 7481

* Tiesvedības valoda — vācu.

a) pārsūdzētais spriedums . . . . . I - 7481

b) lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 7482

c) Tiesas vērtējums . . . . . I - 7483

2. Par trešā pamata otro daļu par to, ka Pirmās instances tiesa pietiekami nav ņēmusi vērā secinājumu par Komisijas pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi attiecībā uz pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu . . . . . I - 7486

a) pārsūdzētais spriedums . . . . . I - 7486

b) lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 7488

c) Tiesas vērtējums . . . . . I - 7488

i) Par lūgumu aizstāt Komisijas pamatojumu . . . . . I - 7488

ii) par apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentiem . . . . . I - 7491

D — Par ceturto pamatu par Pamatnostādņu neievērošanu un kļūdainu pārkāpuma smaguma novērtējumu . . . . . I - 7493

1. Par ceturtā pamata pirmo daļu par to, ka nav ņemts vērā kļūdainais novērtējuma par pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu raksturs . . . . . I - 7493

a) pārsūdzētais spriedums . . . . . I - 7493

b) lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 7494

c) Tiesas vērtējums . . . . . I - 7494

2. Par ceturtā pamata otro daļu par to, ka nav ņemts vērā kā atbildību mīkstinošs apstāklis tas, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas esot brīvprātīgi izbeigušas pārkāpumu . . . . . I - 7496

a) pārsūdzētais spriedums . . . . . I - 7496

b) lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 7496

c) Tiesas vērtējums . . . . . I - 7497

E — Par piekto pamatu par samērīguma principa pārkāpumu, nosakot naudas soda apmēru . . . . . I - 7498

1. Pārsūdzētais spriedums . . . . . I - 7498

2. Lietas dalībnieku argumenti . . . . . I - 7498

3. Tiesas vērtējums . . . . . I - 7499

VI — Par tiesāšanās izdevumiem . . . . . I - 7499

Lieta C-534/07 P

par apelācijas sūdzību atbilstoši Tiesas Statūtu 56. pantam, ko 2007. gada 26. novembrī iesniedza

William Prym GmbH & Co. KG,

Prym Consumer GmbH & Co. KG,

Stolberga [*Stolberg*] (Vācija), ko pārstāv H. J. Nīmeijers [*H.-J. Niemeyer*], K. Hermans [*C. Herrmann*] un M. Rērihs [*M. Röhrig*], *Rechtsanwälte*,

apelācijas sūdzības iesniedzējas,

otrs lietas dalībnieks, kas piedalās tiesvedībā —

Eiropas Kopienu Komisija, ko pārstāv F. Kastijo de la Torce [*F. Castillo de la Torze*] un K. Mojcesoviša [*K. Mojzesowicz*], pārstāvji, kas norādīja adresi Luksemburgā,

atbildētāja pirmajā instancē.

TIESA (pirmā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs P. Janns [*P. Jann*] (referents), tiesneši M. Ilešičs [*M. Ilešič*], A. Ticano [*A. Tizzano*], E. Borgs Bartets [*A. Borg Barthet*] un Ž. Ž. Kāzels [*J.-J. Kasel*],

ģenerāladvokāts P. Mengoci [*P. Mengozzi*],
sekretāre R. Šereša [*R. Şereş*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2009. gada 5. marta tiesas sēdi,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus 2009. gada 30. aprīļa tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Ar savu apelācijas sūdzību *William Prym GmbH & Co. KG* un *Prym Consumer GmbH & Co. KG* lūdz daļā, par kuru izteikti iebildumi, atcelt Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesas 2007. gada 12. septembra spriedumu lietā T-30/05 *Prym* un *Prym Consumer*/Komisija (turpmāk tekstā — "pārsūdzētais spriedums"), ar kuru tā daļēji atcēla Komisijas 2004. gada 26. oktobra Lēmumu C(2004) 4221, galīgā redakcija, par EKL 81. panta piemērošanas procedūru (Lieta COMP/F-1/38.338 — PO/Adatas) (turpmāk tekstā — "strīdīgais lēmums").

I — Atbilstošās tiesību normas

2 Padomes 2002. gada 16. decembra Regulas (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti Līguma 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.), 23. panta 2. un 3. punktā ir noteikts:

"2. Komisija ar lēmumu var uzlikt soda naudas [naudas sodus] uzņēmumiem un uzņēmumu apvienībām, ja tās tīši vai nolaidības dēļ:

a) pārkāpj Līguma 81. vai 82. pantu [..]

[..]

Attiecībā uz katru uzņēmumu un uzņēmumu apvienību, kas piedalās pārkāpumā, soda nauda [naudas sods] nepārsniedz 10 % no tās kopējā apgrozījuma iepriekšējā uzņēmējdarbības gadā.

[..]

3. Nosakot soda naudas [naudas soda] apmēru, ņem vērā pārkāpuma smagumu un ilgumu."

3 Regulas Nr. 1/2003 31. pantā ir paredzēts:

"Eiropas Kopienu Tiesai ir neierobežota jurisdikcija pārskatīt lēmumus, ar kuriem Komisija noteikusi soda naudu [naudas sodu] vai periodiska soda naudu [naudas sodu]. Tā var atcelt, samazināt vai palielināt uzlikto soda naudu [naudas sodu] vai periodiska soda naudu [naudas sodu]."

4 Pamatnostādņu sodanaudas [naudas soda] noteikšanai, piemērojot Regulas Nr. 17 15. panta 2. punktu un EOTK līguma 65. panta 5. punktu (OV 1998, C 9, 3. lpp.; turpmāk tekstā — "Pamatnostādnes") 1.A punkta redakcija ir šāda:

"Novērtējot pārkāpuma smagumu, jāņem vērā tā raksturs, faktiskā ietekme uz tirgu gadījumos, kad to iespējams noteikt, un attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus apjoms.

Tādējādi pārkāpumi tiek grupēti vienā no trim pārkāpumu kategorijām: sīkāki pārkāpumi, smagi pārkāpumi un sevišķi smagi pārkāpumi.

— Sīkāki pārkāpumi:

Tie var būt tirdzniecības ierobežojumi, parasti vertikāla rakstura, kuriem ir ierobežota ietekme uz tirgu un kuri ietekmē būtisku, bet salīdzinoši ierobežotu Kopienas tirgus daļu.

Piemērojamās sodanaudas: no 1000 [EUR] līdz 1 miljonam [EUR].

— Smagi pārkāpumi:

Šie visbiežāk ir horizontāli vai vertikāli ierobežojumi, kuriem ir tāda pati struktūra kā iepriekš minētajiem pārkāpumiem, tikai tiem ir lielāka ietekme uz tirgu un to ietekme attiecas uz plašām kopējā tirgus jomām. [..]

Piemērojamās sodanaudas [naudas sodi]: no 1 miljona [EUR] līdz 20 miljoniem [EUR].

— Sevišķi smagi pārkāpumi:

Šie parasti ir horizontāli ierobežojumi, piemēram, cenu karteļi un tirgus sadales kvotas vai citāda prakse, kas apdraud vienotā tirgus pienācīgu darbību, piemēram, valstu tirgu sadale un izteikti ļaunprātīga dominējošā stāvokļa izmantošana, ko izdara uzņēmumi, kuriem ir kvazimonopols [..]

Piemērojamās sodanaudas [naudas sodi]: vairāk par 20 miljoniem [EUR].

[..]

Jāņem vērā arī pārkāpumu izdarītāju faktiskā ekonomiskā spēja izraisīt ievērojamus zaudējumus citiem tirgus dalībniekiem, jo īpaši patērētājiem, un jānosaka tāds sodanaudas [naudas soda] apmērs, kas atturētu no turpmākām tamlīdzīgām darbībām.

[..]"

II — Prāvas rašanās fakti un strīdīgais lēmums

5 No pārsūdzētā sprieduma izrietošo prāvas rašanās faktu apkopojums ir šāds.

6 Apelācijas sūdzības iesniedzējas ir Vācijas uzņēmumi, kuriem pieder vieni no vadošākajiem Eiropas preču zīmoliem metāla un plastmasas galantērijas preču, kā arī šūšanas piederumu jomā.

7 2001. gada 7. un 8. novembrī Komisija, piemērojot 1962. gada 6. februāra Regulas Nr. 17., Pirmā Regula par Līguma [81]. un [82]. panta īstenošanu (OV 1962, 13, 204. lpp.) 14. panta 3. punktu, veica pārbaudi vairākās Kopienu galantērijas preču ražotāju un izplatītāju vietās, proti, pie apelācijas sūdzības iesniedzējām un divos Lielbritānijas uzņēmumos, kā arī to meitas sabiedrībās — pirmkārt, *Coats Holdings Ltd* un *J & P Coats Ltd* (turpmāk tekstā kopā sauktas — "*Coats*") un, otrkārt, *Entaco Group Ltd* un *Entaco Ltd* (turpmāk tekstā kopā sauktas — "*Entaco*").

8 2004. gada 15. martā Komisija apelācijas sūdzības iesniedzējām, *Entaco* un *Coats* nosūtīja paziņojumu par iebildumiem.

9 2004. gada 26. oktobrī Komisija pieņēma strīdīgo lēmumu.

10 Minētā lēmuma 1. pantā Komisija konstatēja, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas, *Coats* un *Entaco* ir piedalījušās saskaņotās darbībās un laika posmā no 1994. gada 10. septembra līdz 1999. gada 31. decembrim ir noslēgušas virkni rakstveida nolīgumu, kas formāli ir divpusēji, taču praktiski ir trīspusēji, saskaņā ar kuriem šie minētie uzņēmumi ir veikuši vai piedalījušies preču tirgu sadalē metāla un plastmasas galantērijas preču Eiropas tirgus segmentā, kā arī ģeogrāfiskajos tirgos adatu Eiropas tirgus segmentā.

11 Atbilstoši strīdīgā lēmuma 2. pantam Komisija apelācijas sūdzības iesniedzējām uzlika naudas sodu EUR 30 miljonu apmērā.

12 Strīdīgajā lēmumā Komisija norādīja, ka tā noteikusi naudas sodu atkarībā no pārkāpuma smaguma un ilguma. Tādējādi attiecībā uz pārkāpuma smagumu Komisija ņēma vērā pārkāpuma raksturu, tā reālo ietekmi uz tirgu, kā arī attiecīgā ģeogrāfiskā tirgus lielumu. Pamatojoties uz šiem faktoriem, Komisija secināja, ka uzņēmumi, kas bija aizliegtās vienošanās dalībnieki, ir izdarījuši "sevišķi smagu" pārkāpumu, un šī iemesla dēļ naudas soda sākuma summu apelācijas sūdzības iesniedzējām noteica EUR 20 miljonu apmērā.

13 Attiecībā uz pārkāpuma ilgumu Komisija konstatēja, ka tas ir izvērties piecus gadu un trīs mēnešu garumā. Šī iemesla dēļ tā naudas soda sākuma summu palielināja par 50 % un tādējādi tā pamata summu apelācijas sūdzības iesniedzējām noteica 30 miljonu euro apmērā.

14 Turklāt Komisija atteicās apelācijas sūdzības iesniedzējām par labu piemērot atbildību mīkstinošus apstākļus, uzsverot, ka nelikumīgā nolīguma priekšlaicīga izbeigšana nenotika tās iejaukšanās dēļ un ka šo priekšlaicīgo izbeigšanu tā jau ir ņēmusi vērā, nosakot pārkāpuma ilgumu.

III — Pārsūdzētais spriedums

15 2005. gada 28. janvārī apelācijas sūdzības iesniedzējas cēla prasību Pirmās instances tiesā, primāri prasot atcelt strīdīgo lēmumu tiktāl, ciktāl tas skar apelācijas sūdzības iesniedzējas, un pakārtoti — atcelt vai samazināt Komisijas piespriesto naudas sodu.

16 Ar apstrīdēto spriedumu Pirmās instances tiesa daļēji apmierināja prasību daļā par naudas soda samazināšanu, konstatējot, ka apelācijas sūdzības iesniedzējām nepamatoti netika ļauts atsaukties uz Komisijas paziņojuma par naudas sodu nepiemērošanu vai to apmēra samazināšanu lietās par aizliegtām vienošanām noteikumiem (OV 1996, C 207, 4. lpp.). Savas neierobežotās kompetences ietvaros EKL 229. panta izpratnē Pirmās instances tiesa samazināja apelācijas sūdzības iesniedzējām piemēroto naudas sodu līdz 27 miljoniem euro. Pārējā daļā tā prasību noraidīja.

IV — Lietas dalībnieku prasījumi Tiesā

17 Apelācijas sūdzības iesniedzējas lūdz Tiesu:

— atcelt apstrīdēto spriedumu tiktāl, ciktāl pret to ir celti iebildumi;

— atcelt strīdīgo lēmumu tiktāl, ciktāl tas skar apelācijas sūdzības iesniedzējas;

— pakārtoti — atcelt vai samazināt naudas sodu, kas tām noteikts šī lēmuma 2. pantā;

— pakārtoti — nodot lietu atpakaļ izskatīšanai Pirmās instances tiesā, lai tā lemj par prasību, un

— piespriest Komisijai atlīdzināt visus ar tiesvedību saistītos izdevumus.

18 Komisija lūdz Tiesu:

— apelācijas sūdzību noraidīt, un

— piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējām atlīdzināt šajā instancē radušos tiesāšanās izdevumus.

V — Par apelācijas sūdzību

19 Savas apelācijas sūdzības atbalstam apelācijas sūdzības iesniedzējas min piecus pamatus, kas pa kārtai tiks izskatīti.

A — Par pirmo pamatu, kas saistīts ar tiesību uz aizstāvību pārkāpumu un pienākuma norādīt pamatojumu administratīvā procesa sadalīšanas laikā neievērošanu

1. Pārsūdzētais spriedums

20 Atbildot uz argumentiem, ar kuriem apelācijas sūdzības iesniedzējas norādījušas, ka sākotnēji vienīgā procesa sadale, kas aizsākta tā sauktajā "Galantērijas preču lietā", divos atsevišķos procesos — "Galantērijas preču: adatu" lieta (turpmāk tekstā — ""adatu" lieta") un "Galantērijas preču: rāvējslēdzēju" lieta (turpmāk tekstā — ""rāvējslēdzēju" lieta"), kas esot tiesību uz aizstāvību pārkāpums, Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 61. punktā nosprieda:

"[..] jāatzīst, ka paziņojuma par iebildumiem, kas prasītājām nodots 2004. gada 15. martā, nosaukums nepārprotami ir "Paziņojums par iebildumiem procesā PO/galantērijas preces: adatas". Prasītājas tātad vēlākais šajā datumā zināja, ka Komisija ir aizsākusi atsevišķu procesu saistībā ar adatu tirgu. Tādējādi tās varēja aizstāvēties pret šo procesu sadali savā atbildē uz paziņojumu par iebildumiem."

2. Lietas dalībnieku argumenti

21 Apelācijas sūdzības iesniedzējas uzsver, ka Pirmās instances tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, apstrīdētā sprieduma 61. punktā nospriežot, ka tās, vismaz sākot no minētā paziņojuma par iebildumiem paziņošanas brīža, varēja zināt, ka Komisija ir aizsākusi divus dažādus procesus, un ka tādējādi tās bija spējīgas aizstāvēties attiecībā uz jautājumu par administratīvā procesa sadali. Apelācijas sūdzības iesniedzēju skatījumā no šī paziņojuma par iebildumiem top skaidrs, ka Komisija uzskatīja, ka to rīcība adatu nozarē ir atsevišķs pārkāpums salīdzinājumā ar to rīcību rāvējslēdzēju nozarē. Taču tikai pietiekami detalizēts faktu izklāsts, pamatojoties uz kuriem, Komisija

veica procesa sadali, tām ir ļāvis izvērtēt šī pasākuma likumību un tādējādi efektīvi aizstāvēt savas intereses.

22 Apelācijas sūdzības iesniedzējas piebilst, ka, atturēdamās precizēt procesa sadales iemeslus, Komisija nav ievērojusi savu pienākumu norādīt pamatojumu.

23 Komisija norāda, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas Pirmās instances tiesā ir aprobežojušās vien ar piebildi, ka tām ir bijusi liegta iespēja Komisijai sniegt norādījumus, ka naudas sodi, kas tām varētu tikt noteikti divās lietās, to savstarpējās saiknes dēļ nedrīkst pārsniegt maksimālo robežu, kas paredzēta Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā un kas atbilst 10 % no Eiropas Savienībā sasniegtā kopējā apgrozījuma.

24 Tādējādi, kā uzskata Komisija, kura apstrīd pamatojuma nenorādīšanas esamību šajā sakarā, pirmais pamats ir uzskatāms par jaunu un tādēļ ir noraidāms kā nepieņemams un, pakārtoti, kā nepamatots tiktāl, ciktāl ir minēta pienākuma norādīt pamatojumu neizpilde.

3. Tiesas vērtējums

25 Nepastāvot nepieciešamībai izvērtēt pirmā pamata pieņemamību, pietiek vien konstatēt, ka tam nav nekādu izredžu.

26 Protams, tiesību uz aizstāvību ievērošana administratīvo procesu norisē konkurences politikas jomā ir vispārējs Kopienu tiesību princips, kura ievērošanu nodrošina

Kopienu tiesa (šajā sakarā skat. 2002. gada 15. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, no C-250/99 P līdz C-252/99 P un C-254/99 P *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, *Recueil*, I-8375. lpp., 167.–171. punkts; 2005. gada 14. jūlija spriedumu apvienotajās lietās C-65/02 P un C-73/02 P *ThyssenKrupp*/Komisija, Krājums, I-6773. lpp., 92. punkts, kā arī 2006. gada 21. septembra spriedumu lietā C-105/04 P *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied*/Komisija, Krājums, I-8725. lpp., 35. punkts).

27 Attiecībā uz EKL 81. panta piemērošanas procedūru tomēr ir jānodala divas administratīvā procesa stadijas, proti, stadija, kas ilgst līdz paziņojumam par iebildumiem, un otra, kas atbilst atlikušajai administratīvā procesa daļai. Katra no tām atbilst noteiktai iekšējai loģikai; pirmajā stadijā Komisijai tiek ļauts izteikt viedokli par procesa virzienu, savukārt otrajā stadijā Komisija var pieņemt galīgo lēmumu par konstatēto pārkāpumu (skat. iepriekš minētos spriedumus apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, 181.–183. punkts, kā arī lietā *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied*/Komisija, 38. punkts).

28 Kopienu regulējumā paredzētais vērtējums paziņojumā par iebildumiem ir domāts, lai aprakstītu administratīvā procesa mērķi attiecībā pret uzņēmumiem, saistībā ar kuriem tas ir aizsākts (skat. 1987. gada 17. novembra spriedumu apvienotajās lietās 142/84 un 156/84 *British American Tobacco* un *Reynolds Industries*/Komisija, *Recueil*, 4487. lpp., 70. punkts). Tādēļ paziņojumā par iebildumiem skaidri ir jānorāda visi būtiskie elementi, uz kuriem Komisija šajā procesā stadijā ir balstījusies. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šāda norāde var būt kopsavilkuma formā, jo šis paziņojums ir sagatavojošs dokuments, kura faktu un juridiskajam vērtējumam ir tikai pagaidu raksturs (skat. 1983. gada 7. jūnija spriedumu apvienotajās lietās no 100/80 līdz 103/80 *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, *Recueil*, 1825. lpp., 14. punkts, kā arī 2004. gada 7. janvāra spriedumu apvienotajās lietās C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P un C-219/00 P *Aalborg Portland* u.c./Komisija, *Recueil*, I-123. lpp., 67. punkts).

29 Šajā gadījumā Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 61. punktā ir konstatējusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzējām nodotā paziņojuma par iebildumiem nosaukums ir "Paziņojums par iebildumiem procesā PO/galantērijas preces: adatas". Apelācijas

sūdzības iesniedzējas pašas apelācijas sūdzībā ir atzinušas, ka no šī paziņojuma izriet, ka Komisija ir uzskatījusi, ka to rīcība adatu nozarē ir atsevišķs pārkāpums salīdzinājumā ar viņu rīcību rāvējslēdzēju nozarē.

30 Apelācijas sūdzības iesniedzējas tādējādi neapstrīd, ka šajā gadījumā iebildumi ir tikuši izklāstīti pietiekami skaidri, lai tām efektīvi ļautu iepazīties ar rīcību, ko tām pārmet Komisija, un virzību, ko tā nolēmusi īstenot.

31 Vienīgais arguments savu apgalvojumu pamatojumam, saskaņā ar kuru tās neesot varējušas pienācīgi atsaukties uz savu aizstāvību šajā stadijā, slēpjas pamatojuma nenorādīšanā, kas viņu skatījumā ir vērojams paziņojumā par iebildumiem attiecībā uz procesa sadali, kuru Komisija sliecās veikt.

32 Šo argumentu nevar atbalstīt.

33 Tas faktiski nozīmētu Komisijai pieprasīt, lai tā minētu ne tikai būtiskus faktu un juridiskos elementus, uz kuriem tā atsaucas šajā administratīvā procesa stadijā, kā tādus, kas ir pamatā Kopienas konkurences tiesību pārkāpumam, bet arī lai tā kopsavilkuma veidā norādītu iemeslus, kuru dēļ tā šī paša procesa ietvaros nav balstījusies uz noteiktiem elementiem, kurus tā sākotnēji ir izmeklējusi vai plānojusi izmeklēt. Komisijai uzliktais pienākums norādīt pamatojumu paziņojuma par iebildumiem nosūtīšanas stadijā tādējādi tiktu paplašināts līdz nebūtiskiem elementiem tā procesa norisē, kuru tā plāno veikt. Šāds pienākums norādīt pamatojumu pārsniegtu šī sprieduma 28. punktā atgādinātajā judikatūrā definētās prasības.

34 No tā izriet, ka pirmais pamats katrā ziņā ir jānoraida kā nepamatots.

B — Par otro pamatu, kas saistīts ar aizliegumu atteikties izskatīt lietu

1. Pārsūdzētais spriedums

35 Pārsūdzētā sprieduma 64. punktā Pirmās instances tiesa ir atgādinājusi, ka Komisijai objektīvu iemeslu dēļ ir tiesības gan sadalīt, gan arī apvienot procesus. Atbildot uz apelācijas sūdzības iesniedzēju apstiprinājumu, saskaņā ar kuru šajā gadījumā šādu iemeslu nebija, Pirmās instances tiesa šī paša sprieduma 65. punktā ir norādījusi, ka situāciju pilnībā nevar salīdzināt ar to, kādā šāda sadale ir tikusi atļauta, pastāvot diviem dažādiem pārkāpumiem. Attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēju apgalvojumiem, saskaņā ar kuriem tām pārmestā rīcība būtībā ir viens vienīgs pārkāpums, Pirmās instances tiesa minētā sprieduma 66. punktā ir minējusi, ka to var pārbaudīt tikai pēc lēmuma "rāvējslēdzēju" lietā pieņemšanas.

2. Lietas dalībnieku argumenti

36 Apelācijas sūdzības iesniedzējas pārmet Pirmās instances tiesai, ka tā esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, jo tā atteicās pārbaudīt procesa sadales likumību, lai arī tā, pirmkārt, atzina, ka Komisija šādu sadali var veikt, tikai ja runa ir par diviem atsevišķiem pārkāpumiem, un, otrkārt, tās rīcībā bija norādes 2004. gada 16. septembra paziņojuma par iebildumiem "adatu" lietā un 2006. gada 8. marta paziņojuma par iebildumiem "rāvējslēdzēju" lietā formā, no kā varēja secināt, ka Komisija ir patvaļīgi sadalījusi vienu pārkāpumu. Nav bijis taisnīgi, ka Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 66. punktā ir secinājusi, ka, tā kā brīdī, kad Pirmās instances tiesa izvērtēja "adatu"

lietu, nav bijis Komisijas lēmuma "rāvējslēdzēju" lietā, pieņēmumi saistībā ar jautājumu "rāvējslēdzēju" lietā esot bijuši spekulatīvi.

37 Komisija piedāvā šo pamatu noraidīt. Tās skatījumā Pirmās instances tiesa ir pamatoti nospriedusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzēju apgalvojumus nevar izvērtēt pirms lēmuma "adatu" lietā pieņemšanas.

3. Tiesas vērtējums

38 Pārsūdzētā sprieduma 64.–66. punktā Pirmās instances tiesa ir norādījusi, ka atbilstoši tās pašas judikatūrai Kopienas konkurences noteikumu pārkāpuma procesā var notikt procesa sadale un rezultātā var tikt pieņemti vairāki lēmumi par atsevišķu naudas soda noteikšanu ar nosacījumu, ka runa ir par vairākiem pārkāpumiem.

39 Apelācijas sūdzības iesniedzējas šo analīzi neapstrīd, taču Pirmās instances tiesai iebilst, ka tā nav vērtējusi, vai šajā gadījumā, pirmkārt, strīdīgajā lēmumā inkriminētā rīcība "adatu" lietas ietvaros un, otrkārt, 2006. gada 8. marta paziņojumā par iebildumiem konstatētā rīcība "rāvējslēdzēju" lietas ietvaros ir vai nav bijusi pamats diviem dažādiem pārkāpumiem.

40 Kā jau tas tika atgādināts šī sprieduma 28. punktā, paziņojums par iebildumiem ir tikai sagatavojošs dokuments, kura faktu un juridiskajam vērtējumam ir tikai pagaidu raksturs. Vēlākajam lēmumam nav obligāti jābūt identiskam ar iebildumu izklāstu, Komisijai ir jāņem vērā elementi, kas izriet no administratīvā procesa, vai nu atsakoties no iebildumiem, kas izrādījušies esam nepietiekami pamatoti, vai arī gan no faktu, gan arī juridiskā viedokļa pielāgojot vai papildinot savus argumentus izvirzīto iebildumu atbalstam (skat. tostarp iepriekš minētos spriedumus apvienotajās lietās *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, 14. punkts, kā arī apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 67. punkts).

41 Šajos apstākļos Pirmās instances tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 66. punktā nospriezdama, ka, tā kā "rāvējslēdzēju" lietā nav bijis pieņemts lēmums, visi pieņēmumi par atsevišķu pārkāpumu esamību vai neesamību ir spekulatīvi.

42 Apelācijas sūdzības iesniedzējas nevar atsaukties uz atteikšanos izskatīt lietu, jo — kā tas izriet no Pirmās instances tiesas izklāstītā — tām ir ļauts izklāstīt argumentus par viena pārkāpuma esamību pēc lēmuma pieņemšanas "rāvējslēdzēju" lietā šī lēmuma likumības kontroles ietvaros. Kā apelācijas sūdzības iesniedzējas norādīja tiesas sēdē, tās ir cēlušas prasību saskaņā ar EKL 230. pantu, lai atceltu Komisijas lēmumu "rāvējslēdzēju" lietā.

43 Tādēļ otrais pamats ir jānoraida kā nepamatots.

C — Par trešo pamatu par to, ka Pirmās instances tiesa pietiekami nav ņēmusi vērā secinājumu par Komisijas pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi attiecībā uz pārkāpuma smaguma noteikšanu

44 Šis pamats ir iedalāms divās daļās: Pirmās instances tiesa pietiekami nav ņēmusi vērā Komisijas pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi, pirmkārt, attiecībā uz attiecīgā tirgus lielumu un, otrkārt, attiecībā uz pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu.

1. Par trešā pamata pirmo daļu par to, ka Pirmās instances tiesa pietiekami nav ņēmusi vērā Komisijas pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi attiecībā uz attiecīgā tirgus lielumu

a) pārsūdzētais spriedums

45 Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 87. punktā ir norādījusi, ka, ņemot vērā pret konkurenci vērsto nolīgumu mērķi, Komisijai nav pienākuma šajā gadījumā norobežot tirgu, lai piemērotu EKL 81. panta 1. punktu. Taču pārsūdzētā sprieduma 88. punktā tā tomēr ir precizējusi, ka tādēļ, ka strīdīgā lēmuma rezolutīvajā daļā tiek uzlikts naudas sods saskaņā ar Regulu Nr. 1/2003, konstatētie fakti par attiecīgo tirgu ir atbilstīgi, pat ja to nepietiekamības dēļ minētais lēmums nevarētu būt atceļams.

46 Šajā sakarā Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 89. punktā ir nospriedusi:

"[..] Saskaņā ar pamatnostādnēm pārkāpuma smaguma novērtēšanā "ir jāņem vērā" ne vien paša pārkāpuma raksturs, bet arī "tā konkrētā ietekme uz tirgu, ja to ir iespējams noteikt" (1.A punkta pirmā daļa). Taču, lai novērtētu pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu, šis tirgus ir jānorobežo. Pamatnostādnēs ir arī paredzēts, ka, lai noteiktu pārkāpuma smagumu, ir "jāņem vērā pārkāpuma izdarītāju faktiskā ekonomiskā spēja nodarīt būtiskus zaudējumus citiem uzņēmējiem" (1.A punkta ceturtā daļa), un tas nozīmē, ka ir jānosaka tirgu lielums un tirgus daļas, kas pieder attiecīgajiem uzņēmumiem."

47 Pārsūdzētā sprieduma 95. punktā paudusi uzskatu, ka attiecībā uz tirgu norobežošanu nav pārkāpts pienākums norādīt pamatojumu, Pirmās instances tiesa ir pārbaudījusi Komisijas secinājumus par tirgus lielumu, kas iekļauti strīdīgajā lēmumā.

48 Pārsūdzētā sprieduma 98. punktā Pirmās instances tiesa ir norādījusi, ka Komisijas vērtējums attiecībā uz tās noteikto triju izstrādājumu tirgu izmēriem ir nepilnīgs un neļauj pārbaudīt visu attiecīgo tirgu lielumu. Pārsūdzētā sprieduma 99. punktā Pirmās instances tiesa ir konstatējusi, ka strīdīgajā lēmumā "nav norādīts pietiekams pamatojums un ka šī iemesla dēļ [tas] varētu būt atceļams [..], ja vien Komisijas konstatējumi par attiecīgo uzņēmumu faktisko ekonomisko spēju nodarīt būtiskus zaudējumus nebūtu pamatoti ar citiem [strīdīgā] lēmuma argumentiem".

49 Pārsūdzētā sprieduma 100. un 101. punktā Pirmās instances tiesa ir norādījusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas ne reizi nav apstrīdējušas Komisijas strīdīgajā lēmumā paustos secinājumus, kas ļautu apstiprināt šāda veida spēju, proti, to līdera pozīciju Eiropas adatu ražotāju tirgū — tirgū, kur konkurence ir ļoti ierobežota.

b) lietas dalībnieku argumenti

50 Apelācijas sūdzības iesniedzēju skatījumā Pirmās instances tiesa, neatceldama strīdīgo lēmumu, esot pārkāpusi EKL 253. pantu, kaut arī tā esot konstatējusi pienākuma norādīt pamatojumu attiecībā uz attiecīgā tirgus lielumu neizpildi. Tādējādi tā neesot ievērojusi, ka šī kļūda ietekmē pārkāpuma smaguma noteikšanu, jo tā noteikšana nozīmē atsaukšanos uz vairākiem kumulatīviem nosacījumiem, un ka Komisija pati minētajā lēmumā ir norādījusi, ka tā ir ņēmusi vērā attiecīgā tirgus lielumu un pārkāpuma izdarītāju ekonomisko spēju nodarīt būtiskus zaudējumus.

51 Pirmās instances tiesa arī esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, uzskatīdama, ka Komisija ir pietiekami raksturojusi pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu, atsaukdamās uz apelācijas sūdzības iesniedzēju līdera pozīciju. Tādēļ Pirmās instances tiesa arī neesot ņēmusi vērā atšķirību starp uzņēmuma faktiskās ekonomiskās spējas nodarīt būtiskus zaudējumus un konkrētas ietekmes uz tirgu noteikšanu.

52 Apelācijas sūdzības iesniedzējas uzskata, ka pastāv pretruna pamatojumā starp, pirmkārt, pārsūdzētā sprieduma 89. punktu un, otrkārt, 99., kā arī tā 100. punktu.

53 Komisija atbild, ka korekti izlasot pārsūdzēto spriedumu, Pirmās instances tiesa ir apstiprinājusi pienākumu noteikt attiecīgā tirgus lielumu tikai attiecībā uz uzņēmumu potenciālu nodarīt būtiskus zaudējumus. Katrā ziņā, ja šādu potenciālu varētu konstatēt, kā tas ir šajā gadījumā, ar citu pamatu palīdzību, tad Komisija būtu atbrīvota no pienākuma noteikt tirgus lielumu. No Pirmās instances tiesas sprieduma izriet arī, ka naudas soda aprēķina metode pamatnostādnēs nekādi neizvirza prasību naudas soda sākuma summas noteikšanai ņemt vērā attiecīgā tirgus lielumu.

c) Tiesas vērtējums

54 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru pārkāpumu smagums jānoskaidro, pamatojoties uz ļoti daudziem apstākļiem, piemēram, īpašajiem lietas apstākļiem, lietā pastāvošo situāciju un naudas sodu preventīvo raksturu, kaut arī nav izstrādāts saistošs vai izsmeļošs to kritēriju saraksts, kas obligāti jāņem vērā (skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, 465. punkts; 2005. gada 28. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-189/02 P, C-202/02 P, no C-205/02 P līdz C-208/02 P un C-213/02 P *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, Krājums, I-5425. lpp., 241. punkts, kā arī 2007. gada 25. janvāra spriedumu lietā C-407/04 P *Dalmine*/Komisija, Krājums, I-829. lpp., 129. punkts).

55 Tādējādi pretēji apelācijas sūdzību iesniedzēju uzskatam attiecīgā tirgus lielums principā nav obligāts, bet tikai būtisks elements citu starpā, lai noteiktu pārkāpuma smagumu un naudas soda apmēru (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Dalmine*/Komisija, 132. punkts).

56 Pārsūdzētā sprieduma 89. punktā Pirmās instances tiesa tomēr ir norādījusi, ka saskaņā ar pamatnostādņu 1.A punkta ceturto daļu pārkāpuma smaguma noteikšanai ir jāņem vērā faktiskā uzņēmumu ekonomiskā spēja nodarīt būtiskus zaudējumus citiem tirgus dalībniekiem. Tā ir piebildusi, ka šī vērā ņemšana nozīmē vajadzību noteikt tirgus lielumu.

57 Prasītājas neapstrīd Pirmās instances tiesas analīzi, bet gan norāda, ka tā ir pretrunīga, jo pārsūdzētā sprieduma 101. punktā ir apstiprināts, ka atsaukšanās uz līdera pozīciju, kuru tās ieņem attiecīgajā tirgū, var būt pietiekams konkrētās ietekmes uz šo tirgu apraksts.

58 Šajā sakarā jāatzīst, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas ir kļūdaini izpratušas pārsūdzētā sprieduma 101. punktu. Faktiski no šī punkta izriet, ka atsaukšanās uz apelācijas sūdzības iesniedzēju līdera pozīciju tirgū ir uzskatāma par nozīmīgu kritēriju to faktiskās ekonomiskās spējas nodarīt būtiskus zaudējumus citiem tirgus dalībniekiem noteikšanai un nevis — kā to uzskata apelācijas sūdzības iesniedzējas — konkrētās pārkāpuma ietekmes uz tirgu noteikšanai.

59 Vēl jo vairāk, Pirmās instances tiesa ir nonākusi pretrunā, pirmkārt, pārsūdzētā sprieduma 89. punktā apgalvodama, ka uzņēmuma ekonomiskās spējas nodarīt būtiskus zaudējumus vērtējums noteikti prasa noteikt tirgus lielumu, un, otrkārt, minētā sprieduma 99.–101. punktā uzskatīdama, ka nepietiekamu pamatojumu, ko tā šajā sakarā ir konstatējusi, var kompensēt ar citiem konstatējumiem, piemēram, kā šajā gadījumā — līdera pozīciju, ko apelācijas sūdzības iesniedzējas ieņem minētajā tirgū.

60 Katrā ziņā šīs pretrunas rezultātā nevar konstatēt — kā to norāda apelācijas sūdzības iesniedzējas, ka Pirmās instances tiesa nav pietiekami ņēmusi vērā Komisijas pienākuma norādīt pamatojumu attiecībā uz attiecīgā tirgus lielumu neizpildi.

61 Faktiski pretēji Pirmās instances tiesas nospriestajam pārsūdzētā sprieduma 89. punktā faktiskās ekonomiskās spējas nodarīt būtiskus zaudējumus citiem tirgus dalībniekiem ņemšana vērā saskaņā ar pamatnostādņu 1.A punkta ceturto daļu nenozīmē vajadzību noteikt tirgus lielumu.

62 Protams, Tiesa ir nospriedusi, ka naudas soda apmēra noteikšanai uzņēmuma kontrolētās tirgus daļas ir nozīmīgs elements, lai izvērtētu ietekmi, ko tas ir varējis izvērst tirgū (1998. gada 17. decembra spriedums lietā C-185/95 P *Baustahlgewebe*/Komisija, *Recueil*, I-8417. lpp., 139. punkts).

63 Katrā ziņā ģenerāladvokāta secinājumu 98.–101. punktā minēto iemeslu dēļ no šīs judikatūras nevar secināt, ka, lai novērtētu uzņēmuma ietekmi tirgū jeb, runājot pamatnostādņu vārdiem, faktisko ekonomisko spēju nodarīt būtiskus zaudējumus citiem tirgus dalībniekiem, šo spēju būtu atbilstoši noteikt, liekot Komisijai iepriekš norobežot tirgu, kā arī novērtēt tā lielumu šī uzņēmuma apgrozījuma apjoma izteiksmē.

64 Turklāt tāda pārkāpuma gadījumā kā šajā lietā, kas izpaužas kā tirgu sadale, tik formālas iepriekš minētā sprieduma lietā *Baustahlgewebe*/Komisija interpretācijas, kam piekrīt apelācijas sūdzības iesniedzējas, rezultātā Komisijai saskaņā ar naudas soda aprēķina metodi būtu jāveic pienākums, kas saskaņā ar pastāvīgo judikatūru tai nav jāpilda atbilstoši EKL 81. pantam, ja attiecīgā pārkāpums mērķis ir vērsts pret konkurenci (skat. tostarp iepriekš minētos spriedumus apvienotajās lietās *Aalborg Portland* u.c./Komisija, 261. punkts, kā arī lietā *Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied*/Komisija, 125. punkts).

65 Tādējādi Pirmās instances tiesa pamatoti pārsūdzētā sprieduma 99.–101. punktā ir atzinusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzēju ekonomisko spēju nodarīt zaudējumus

pārējiem tirgus dalībniekiem var izsecināt no tādiem konstatējumiem kā to līdera pozīcija attiecīgajā tirgū.

66 No tā izriet, ka, neraugoties uz pretrunīgo pamatojumu, ko apelācijas sūdzības iesniedzējas pamatoti ir norādījušas attiecībā uz Pirmās instances tiesas vērtējumu, trešā pamata pirmā daļa ir jānoraida kā neefektīva.

2. Par trešā pamata otro daļu par to, ka Pirmās instances tiesa pietiekami nav ņēmusi vērā secinājumu par Komisijas pienākuma norādīt pamatojumu neizpildi attiecībā uz pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu

a) pārsūdzētais spriedums

67 Pārsūdzētā sprieduma 109.–112. punktā Pirmās instances tiesa ir nospriedusi šādi:

"109 [..] apsvērums par konkrētu ietekmi uz tirgu ir prasīts tikai tad, ja "tas ir nosakāms". Katrā ziņā procesa laikā Komisija nevienu reizi nav paudusi uzskatu, ka šo ietekmi nevar noteikt šajā gadījumā, un savā atbildē ir aprobežojusies tikai ar šo jautājumu, atgādinādama, ka starp prasītājām un *Entaco* noslēgtajos nolīgumos nolīgtā preču tirgu un ģeogrāfisko tirgu sadale ir tikusi īstenota un "tā noteikti reāli ir ietekmējusi konkurences apstākļus Kopienu tirgos".

110 Šis secinājums tai pat laikā nav pārliecinošs. [..]

111 Faktiski [strīdīgā] lēmuma 318.–320. apsvērumā Komisija [..] ir pamatojusies tikai uz cēloņsakarību starp aizliegtās vienošanās izpildi un tās konkrēto ietekmi uz tirgu, kas nav pietiekami naudas soda aprēķināšanai.

112 Tādējādi Komisija nav pietiekami izpildījusi pienākumu norādīt pamatojumu, kas tai šajā sakarā bija jādara. No tā izrietošās juridiskās sekas ir aplūkotas 190. un turpmākajos punktos."

68 Attiecībā uz juridiskajām sekām, kas var rasties, neievērojot pārsūdzētā sprieduma 112. punktā konstatēto pienākumu norādīt pamatojumu, Pirmās instances tiesa šī paša sprieduma 188. un 189. punktā ir secinājusi, ka šajā gadījumā pārkāpums, kas izpaudās kā preču tirgu un ģeogrāfiskā tirgus sadale, bija acīmredzams konkurences tiesību pārkāpums un pēc savas būtības bija sevišķi smags. Tādējādi tās skatījumā Pamatnostādnēs sniegtās definīcijas kontekstā pārkāpuma klasifikācija kā "sevišķi smaga" strīdīgajā lēmumā ir pamatota.

69 Pārsūdzētā sprieduma 190. punktā Pirmās instances tiesa ir piebildusi:

"Attiecībā uz pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu jau ir konstatēts, ka [strīdīgajā lēmumā] Komisija nav ievērojusi tai uzlikto pienākumu norādīt pamatojumu [..]. [..] Šī pamatojuma nenorādīšana konkrētajos apstākļos tomēr nav pamats uzliktā naudas soda atcelšanai vai tā apmēra samazināšanai, jo pārkāpuma kvalificēšana par "sevišķi smagu" bija pamatota un Komisija bija noteikusi minimālo sākuma summu, kas Pamatnostādnēs paredzēta par šādu pārkāpumu (skat., precīzāk, maksimālo apmēru par "smagu" pārkāpumu), proti, EUR 20 miljonus. Komisija pamatoti norāda, ka, lai ņemtu vērā pārkāpuma ietekmes samazināšanos pārkāpuma izdarīšanas laikposmā, pietiek ar to, ka tiek noteikts minimālais apmērs."

b) lietas dalībnieku argumenti

70 Prasītāju skatījumā Pirmās instances tiesa esot pārkāpusi EKL 253. pantu, atteikdamās atcelt strīdīgo lēmumu, lai arī tā ir atzinusi pienākuma norādīt pamatojumu attiecībā uz pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu neizpildi. Pārsūdzētā sprieduma 190. punktā nospriezdama, ka šī pamatojuma neesamība konkrētajos apstākļos nevar būt par pamatu naudas soda atcelšanai vai samazināšanai, jo pārkāpuma kvalificēšana kā "sevišķi smaga" ir bijusi pamatota, Pirmās instances tiesa ir sajaukusi jautājumu par lēmuma materiālo likumību ar jautājumiem par juridiskajām sekām, kas rodas, ja nav izpildīts pienākums norādīt formālu pamatojumu.

71 Komisija noraida šo apelācijas sūdzības iesniedzēju apgalvojumu. Tomēr tā uzskata, ka Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 109.–112. punktā ir pieļāvusi kļūdas tiesību piemērošanā. No vienas puses, Pirmās instances tiesa esot prasījusi, lai Komisija pierāda, ka nav konkrētas nosakāmas ietekmes, lai gan Pirmās instances tiesa pati nav konstatējusi, ka šī ietekme ir nosakāma. No otras puses, Pirmās instances tiesa esot nonākusi pretrunā pastāvīgajai judikatūrai, kas nosaka, ka ar to, ka nolīgums, kura priekšmets ir vērsts pret konkurenci, ir ticis īstenots, ir pietiekami, lai nebūtu iespējams secināt, ka tirgus nav bijis ietekmēts. Tādēļ Komisija aicina Tiesu aizstāt pamatojumu, atceļot pārsūdzētā sprieduma 109.–112. punktā iekļautos secinājumus attiecībā uz ietekmes uz tirgu pierādīšanu un nosakāmību.

c) Tiesas vērtējums

i) Par lūgumu aizstāt Komisijas pamatojumu

72 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, ja Pirmās instances tiesas sprieduma pamatojumā ir atklāts Kopienu tiesību pārkāpums, bet tā rezolutīvā daļa ir balstīta uz citu tiesisko

pamatojumu, apelācijas sūdzība ir jānoraida (skat. 1992. gada 9. jūnija spriedumu lietā C-30/91 P *Lestelle*/Komisija, *Recueil*, I-3755. lpp., 28. punkts, kā arī 2008. gada 9. septembra spriedumu apvienotajās lietās C-120/06 P un C-121/06 P *FIAMM* un *FIAMM Technologies*/Padome un Komisija, Krājums, I-6513. lpp., 187. punkts).

73 Pat pieņemot, ka lūgumu aizstāt pamatojumu varētu atbalstīt tādos apstākļos, kādus formulējusi Komisija, šis lūgums šajā gadījumā tomēr ir jānoraida.

74 Pirmkārt, attiecībā uz Komisijas pienākumu naudas soda aprēķināšanas nolūkos pierādīt vai nepierādīt pārkāpuma konkrēto ietekmi uz attiecīgo tirgu ir jāatgādina, ka, lai arī šī ietekme ir vērā ņemams elements pārkāpuma smaguma noteikšanā, runa ir par vienu no daudziem kritērijiem, proti, tādiem kā pārkāpuma būtība un ģeogrāfiskā tirgus apjoms. Tāpat no Pamatnostādņu 1.A punkta pirmās daļas izriet, ka šī ietekme ir jāņem vērā, ja to var noteikt (2009. gada 9. jūlija spriedums lietā C-511/06 P *Archer Daniels Midland*/Komisija, Krājums, I-5843. lpp., 125. punkts).

75 No Pamatnostādnēm arī izriet, ka horizontālās aizliegtās vienošanās par cenām vai tirgu sadali var kvalificēt kā sevišķi smagus pārkāpumus tikai to būtības dēļ, nepastāvot nepieciešamībai, lai Komisija pierādītu pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu. Šajā gadījumā pārkāpuma konkrētā ietekme ir tikai viens no elementiem, kurš — ja šādu ietekmi var noteikt — ļauj Komisijai palielināt naudas soda sākuma summu, kas pārsniedz minimālo iespējamo summu 20 miljonu euro apmērā.

76 Šajā gadījumā attiecīgās aizliegtās vienošanās priekšmets bija tirgu sadale un tādējādi to varēja klasificēt kā sevišķi smagu pārkāpumu, nepastāvot nepieciešamībai, lai Komisija pierādītu tās konkrēto ietekmi uz tirgu.

77 Katrā ziņā Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 111. punktā ir atzinusi, ka strīdīgā lēmuma daļā par naudas soda aprēķināšanu ar nosaukumu "Pārkāpuma konkrētā ietekme" Komisija ir veltījusi trīs punktus šī kritērija vērtējumam.

78 Šajos apstākļos Pirmās instances tiesa, kura pārsūdzētā sprieduma 109. punktā ir norādījusi, ka Komisija nevienu reizi procesa laikā nav minējusi, ka pārkāpuma konkrētā ietekme nav nosakāma, nepieļaujot kļūdu tiesību piemērošanā, varēja pieņemt, ka, pirmkārt, Komisija uzskatīja, ka strīdīgajā lēmumā aprakstīto ietekmi var noteikt un, otrkārt, ka tā bija iecerējusi šo kritēriju ņemt vērā naudas soda apmēra noteikšanai.

79 Otrkārt, attiecībā uz argumentiem, kas Komisijai, šādi pieņemot, bija jāsniedz, lai pierādītu pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu, ir jānoraida šīs iestādes izteikums, saskaņā ar kuru šajā sakarā pietiek vien atsaukties uz aizliegtas vienošanās izpildi.

80 Šāda atsauce bez papildu argumentiem faktiski izriet no pieņēmuma, saskaņā ar kuru aizliegtas vienošanās izpilde ir radījusi ietekmi uz tirgu.

81 Taču, ja pārkāpuma konkrētā ietekme nav nepieciešams elements, lai pārkāpumu klasificētu kā "sevišķi smagu" gadījumā, kad pastāv aizliegta vienošanās, kas vērta pret konkurenci, tad šī elementa papildu ņemšana vērā ļauj Komisijai palielināt naudas soda sākuma summu, kas pārsniedz minimālo, Pamatnostādnēs fiksēto iespējamo summu 20 miljonu euro apmērā, taču nepārsniedz 10 % no attiecīgā uzņēmuma kopējā apgrozījuma iepriekšējā uzņēmējdarbības gadā un tādējādi ir maksimālā Regulas Nr. 1/2003 23. panta 2. punktā noteiktā naudas soda summa.

82 Ņemot vērā šīs sekas, ja Komisija naudas soda aprēķināšanai uzskata par piemērotu ņemt vērā šo fakultatīvo elementu, kas ir pārkāpuma konkrētā ietekme uz tirgu, tā nevar aprobežoties vienkārši ar pieņēmumu, bet tai — kā to savu secinājumu 140. punktā norādījis ģenerāladvokāts — ir jāspēj sniegt konkrētas, ticamas un pietiekamas pazīmes, kas tai ļauj novērtēt, kāda faktiskā ietekme pārkāpumam ir varējusi būt uz konkurenci minētajā tirgū.

83 Tādējādi Pirmās instances tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, pārsūdzētā sprieduma 110. un 111. punktā nospriezdama, ka Komisija bez jebkāda cita paskaidrojuma nevar aprobežoties ar to, ka tā no aizliegtas vienošanās izpildes ir secinājusi tās reālo ietekmi uz tirgu, un savu lēmumu pamatot tikai ar cēloņsakarību starp aizliegtās vienošanās izpildi un tās konkrēto ietekmi uz tirgu.

84 No iepriekš minētā izriet, ka lūgums aizstāt Komisijas sniegto pamatojumu katrā ziņā ir jānoraida.

ii) par apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentiem

85 Nav atbalstāms apelācijas sūdzības iesniedzēju arguments, saskaņā ar kuru Pirmās instances tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, jo, atzīstot, ka nav izpildīts pienākums norādīt pamatojumu attiecībā uz pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu, tā atteicās atcelt strīdīgo lēmumu.

86 Attiecībā uz Kopienu tiesas veikto kontroli pār lēmumiem konkurences jomā ir jāatgādina, ka papildus vienkāršai likumības pārbaudei, kas ļauj tikai noraidīt vai atcelt prasību par tiesību akta atcelšanu, saskaņā ar EKL 229. pantu piešķirtā neierobežotā kompetence ļauj Pirmās instances tiesai, pamatojoties uz Regulas Nr. 1/2003 31. pantu, grozīt apstrīdēto tiesību aktu, pat to neatceļot, ņemot vērā visus faktiskos apstākļus, lai,

piemēram, grozītu naudas soda apmēru (skat. iepriekš minēto spriedumu apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, 692. punkts).

87 Atbilstoši likumības pārbaudei Pirmās instances tiesa, pirmkārt, pārsūdzētā sprieduma 112. punktā ir secinājusi nepietiekamu pamatojumu attiecībā uz vienu no Komisijas izmantotajiem kritērijiem, lai saskaņā ar EKL 81. pantu noteiktu pārkāpuma smagumu, proti, kritēriju par pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu. Ņemot vērā virkni kritēriju, ko — kā tas atgādināts šī sprieduma 54. punktā — Komisija var izmantot, lai naudas soda noteikšanai noteiktu konkurences tiesību noteikumu pārkāpuma smagumu, Pirmās instances tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, nospriezdama, ka secinājums, ko tā izdarīja par vienu no šiem kritērijiem, nav pamats, lai atceltu, kaut vai daļēji, strīdīgo lēmumu.

88 Otrkārt, savas neierobežotās kompetences ietvaros Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 190. punktā ir ņēmusi vērā tās konstatēto nepilnību un izvērtējusi, vai tai ir bijusi jelkāda nozīme attiecībā uz nauda soda apmēru un vai tai tādējādi šī summa ir bijusi jāmaina. Šī vērtējuma sakarā Pirmās instances tiesa ir nospriedusi, ka nav lietderīgi mainīt strīdīgajā lēmumā noteikto naudas soda sākuma summu.

89 Tādējādi Pirmās instances tiesa gan likumības pārbaudes, gan arī neierobežotas kompetences ietvaros pienācīgi ir izvērtējusi juridiskās sekas, kādas bija jāparedz, Komisijai neievērojot pienākumu norādīt pamatojumu attiecībā uz pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu.

90 Tādēļ trešā pamata otrā daļa ir jānoraida.

91 No visa iepriekš minētā izriet, ka trešais pamats ir jānoraida pilnībā kā nepamatots.

D — Par ceturto pamatu par Pamatnostādņu neievērošanu un kļūdainu pārkāpuma smaguma novērtējumu

92 Šim pamatam arī ir divas daļas. Pirmā attiecas uz to, ka nav ņemts vērā kļūdainais novērtējuma par pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu raksturs, bet otrā no minētajām daļām attiecas uz to, ka nav ņemts vērā kā atbildību mīkstinošs apstāklis tas, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas esot brīvprātīgi izbeigušas pārkāpumu.

1. Par ceturtā pamata pirmo daļu par to, ka nav ņemts vērā kļūdainais novērtējuma par pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu raksturs

a) pārsūdzētais spriedums

93 Šī pamata daļa ir vērsta pret pārsūdzētā sprieduma 188.–190. punktu, uz kuriem ir atsauce šī sprieduma 68. un 69. punktā.

b) lietas dalībnieku argumenti

94 Apelācijas sūdzības iesniedzējas norāda, ka Pirmās instances tiesa pārsūdzētā sprieduma 188.–190. punktā esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā divos aspektos. No vienas puses, Pirmās instances tiesa ir uzskatījusi, ka pamatojuma nenorādīšanai attiecībā uz konkrēto pārkāpuma ietekmi juridiski neesot bijis nekādas nozīmes un tādējādi tā pārkāpumu kā "sevišķi smagu" esot noteikusi, ņemot vērā tikai un vienīgi tā abstrakto formu. Pārkāpuma konkrēto apstākļu neņemšana vērā esot pretrunā gan pamatnostādnēm, gan Tiesas judikatūrai un Komisijas lēmumu pieņemšanas praksei. No otras puses, Pirmās instances tiesa esot kļūdījusies, uzskatīdama, ka sākuma summa, kas pamatnostādnēs paredzēta par "sevišķi smagu" pārkāpumu, ir minimālais apmērs, no kura nedrīkst atkāpties. Šāda pieeja esot pretrunā Komisijas lēmumu pieņemšanas praksei un esot uzskatāma par samērīguma principa pārkāpumu.

95 Komisija daļēji atsaucas uz argumentāciju, ko tā saistībā ar trešo pamatu ir izklāstījusi attiecībā uz pārkāpuma konkrēto ietekmi uz tirgu. Tā piebilst, ka Pirmās instances tiesa pamatnostādnēs paredzēto sākuma summu nav uzskatījusi par nepārkāpjamu slieksni, bet tieši otrādi — pārsūdzētā sprieduma 206. un 223. punktā pārbaudījusi tās samērīgumu. Runājot par apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentiem attiecībā uz Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi, minētie piemēri esot vai nu neatbilstoši, vai arī jauni vai nepareizi.

c) Tiesas vērtējums

96 Attiecībā uz pirmo apelācijas sūdzības iesniedzēju minēto kļūdu tiesību piemērošanā, kas attiecas uz it kā abstrakto pārkāpuma kvalifikāciju, ko Pirmās instances tiesa veikusi, neņemdama vērā kļūdaino novērtējuma par tā konkrēto ietekmi uz tirgu raksturu, ir jāatgādina, ka naudas soda summas noteikšanai ir jāņem vērā pārkāpumu ilgums un visi elementi, kam var būt nozīme to smaguma vērtējumā, tādi kā katra uzņēmuma rīcība, katra no tiem loma saskaņotās darbībās, labums, ko tie var gūt no šīm darbībām, to apjoms un attiecīgo preču vērtība, kā arī risks, ko šāda veida pārkāpumi var radīt

Eiropas Kopienu mērķiem (skat. iepriekš minētos spriedumus apvienotajās lietās *Musique Diffusion française* u.c./Komisija, 129. punkts, un apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 242. punkts). No tā izriet, ka pret konkurenci vērstu darbību sekas nav noteicošais kritērijs, novērtējot, vai naudas soda apmērs ir atbilstošs. Apstākļiem, kas attiecas uz nodomu, var būt lielāka nozīme nekā tiem, kuri attiecas uz minētajām sekām, it īpaši, ja runa ir par sevišķi smagiem pārkāpumiem, piemēram, cenu noteikšanu un tirgu sadali (skat. 2003. gada 2. oktobra spriedumu lietā C-194/99 P *Thyssen Stahl*/Komisija, *Recueil*, I-10821. lpp., 118. punkts).

97 Attiecībā uz otro kļūdu tiesību piemērošanā, saskaņā ar kuru Pirmās instances tiesa kļūdaini esot uzskatījusi, ka Pamatnostādnēs paredzētā sākuma summa "sevišķi smagam" pārkāpumam ir minimālais slieksnis, kuru nedrīkst pārkāpt, ir jānorāda, ka pārsūdzētā sprieduma 190. punktā Pirmās instances tiesa ir aprobežojusies vien ar izvērtējumu par to, vai tās konstatētās nepilnības pārkāpuma konkrētās ietekmes uz tirgu novērtējumā jebkādi ietekmē naudas soda summas aprēķinu. Šī vērtējuma ietvaros, pirmkārt, ir jāatzīst, ka Komisija nav palielinājusi naudas soda sākuma summu ietekmes uz tirgu ietvaros. Īstenodama savu neierobežoto kompetenci, tā, otrkārt, ir uzskatījusi, ka strīdīgajā lēmumā minēto sākuma summu var pamatot, pārkāpumu kvalificējot kā "sevišķi smagu". Fakts, ka Pirmās instances tiesa šajos lietas apstākļos ir nospriedusi par nepiemērotu grozīt Komisijas noteikto sākuma summu, nenozīmē, ka tā ir uzskatījusi, ka 20 miljoni euro ir nepārkāpjams slieksnis, kuru nevar samazināt.

98 Attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentu par Komisijas lēmumu pieņemšanas praksi pietiek vien atgādināt, ka Komisijas lēmumu pieņemšanas prakse juridiski neierobežo naudas sodus konkurences jautājumos, jo Komisijai, lai noteiktu naudas sodu apmēru, ir piešķirta plaša rīcības brīvība un tai nav saistoši novērtējumi, kurus tā ir veikusi iepriekš (skat. iepriekš minētos spriedumus apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 209.–213. punkts, kā arī lietā *Archer Daniels Midland*/Komisija, 82. punkts).

99 No tā izriet, ka ceturtā pamata pirmā daļa ir jānoraida.

2. Par ceturtā pamata otro daļu par to, ka nav ņemts vērā kā atbildību mīkstinošs apstāklis tas, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas esot brīvprātīgi izbeigušas pārkāpumu

a) pārsūdzētais spriedums

100 Pārsūdzētā sprieduma 211. punktā Pirmās instances tiesa, atsaukdamās uz pastāvīgu judikatūru, ir nospriedusi, ka naudas soda par konkurences noteikumu pārkāpumu aprēķina ietvaros atbildību mīkstinošu apstākli var atzīt tikai tad, ja attiecīgie uzņēmumi savu pret konkurenci vērsto rīcību ir izbeiguši pēc Komisijas iejaukšanās.

101 Pārsūdzētā sprieduma 212. punktā atzīdama, ka no strīdīgā lēmuma izriet, ka nelikumīgā nolīguma izbeigšana nenotika nedz Komisijas rīcības dēļ, nedz arī tādēļ, ka prasītājas būtu nolēmušas izbeigt pārkāpumu, bet gan lēmuma par ekonomisku stratēģiju dēļ, Pirmās instances tiesa minētā sprieduma 213. punktā ir nospriedusi, ka nolīguma priekšlaicīga izbeigšana jau ir ņemta vērā pārkāpuma ilguma novērtējumā un tādēļ nevar būt atbildību mīkstinošs apstāklis.

b) lietas dalībnieku argumenti

102 Prasītāju skatījumā Pirmās instances tiesa esot pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā pārsūdzētā sprieduma 211. un 213. punktā, jo tās analīzē nav tikusi ņemta vērā brīvprātība izbeigt pārkāpumu. Faktam, ka pēc savas iniciatīvas tiek izbeigta nelikumīga rīcība, ir jābūt atbildību mīkstinošam apstāklim, kas nav ticis ņemts vērā, izvērtējot pārkāpumu ilgumu.

103 Komisija uzskata, ka Pirmās instances tiesas analīze atbilst pastāvīgajai judikatūrai attiecīgajā jomā, kuru nav vērts apšaubīt.

c) Tiesas vērtējums

104 Kā viens no atbildību mīkstinošiem apstākļiem, kas var būt pamats naudas soda pamata summas samazināšanai, Pamatnostādņu 3. punkta trešajā ievilkumā ir norādīta pārkāpuma izbeigšana līdz ar pirmo Komisijas iejaukšanos, proti, Komisijai veicot pārbaudi.

105 Iepriekš minētā sprieduma lietā *Dalmine*/Komisija 158. punktā Tiesa ir apstiprinājusi Pirmās instances tiesas vērtējumu, saskaņā ar kuru atbildību mīkstinošu apstākli nevar piemērot saskaņā ar Pamatnostādņu naudas soda noteikšanai 3. punkta trešo ievilkumu, ja pārkāpums jau ir beidzies pirms datuma, kad iejaucās Komisija, vai ja šie uzņēmumi pirms minētā datuma bija pieņēmuši noteiktu lēmumu to izbeigt.

106 Tādējādi Pirmās instances tiesa nav pieļāvusi kļūdu tiesību piemērošanā, apstiprinot Komisijas atteikumu strīdīgajā lēmumā kā atbildību mīkstinošu apstākli prasītājām noteikt to lēmumu izbeigt nolīgumus, kas ir pamats pārkāpumam, lai arī šis pēdējais minētais lēmums — kā norāda pašas apelācijas sūdzības iesniedzējas — ticis pieņemts pirms un neatkarīgi no jebkādas Komisijas iejaukšanās.

107 Šajos apstākļos ceturtā pamata otrā daļa un tādējādi arī ceturtais pamats pilnībā ir jānoraida.

E — Par piekto pamatu par samērīguma principa pārkāpumu, nosakot naudas soda apmēru

1. Pārsūdzētais spriedums

108 Pārsūdzētā sprieduma 228.–232. punktā Pirmās instances tiesa ir vērtējusi strīdīgajā lēmumā noteiktā naudas soda apmēra samērīgumu, pakāpeniski ņemot vērā attiecīgo tirgu lielumu, apelācijas sūdzības iesniedzēju ekonomisko apmēru un spēju, to finansiālo situāciju un risku, ko tās var radīt "rāvējslēdzēju" lietā. Tā minētā sprieduma 233. punktā ir secinājusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzēju izvirzītais arguments par samērīguma principa pārkāpumu ir pilnībā jānoraida.

2. Lietas dalībnieku argumenti

109 Apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka, novērtējot pārkāpuma smagumu saistībā ar naudas soda apmēra noteikšanu, Pirmās instances tiesa divējādi nav ievērojusi samērīguma principu. No vienas puses, Pirmās instances tiesa esot formāli piemērojusi Pamatnostādnes, neņemot vērā pārkāpuma konkrētos apstākļus. No otras puses, Pirmās instances tiesa naudas soda samērīgumu esot pārbaudījusi tikai nošķirtu kritēriju kontekstā, neņemot vērā lietas apstākļus visā to kopumā.

110 Komisija uzskata, ka šis pamats nav pieņemams, jo ar to Tiesa tiek aicināta pārskatīt naudas soda līmeni. Pakārtoti tā uzsver, ka Pirmās instances tiesa sīki ir pārbaudījusi naudas soda samērīgumu un ka apelācijas sūdzības iesniedzēju argumenti nav pamatoti.

3. Tiesas vērtējums

111 Attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēju pirmo argumentu ir jāatzīst, ka tajā būtībā ir atkārtoti tie paši apsvērumi, kas ceturtā pamata otrās daļas ietvaros, un ka tas tādēļ ir jānoraida to pašu iemeslu dēļ, kādēļ tika noraidīta šī ceturtā pamata otrā daļa.

112 Runājot par otro iebildumu, ir jānorāda, ka ar to būtībā Tiesa tiek aicināta no jauna izvērtēt Pirmās instances tiesas noteikto naudas soda apmēru. Taču jāatgādina, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Tiesai apelācijas tiesvedībā, ievērojot tiesisko apziņu, nav jāveic savs novērtējums, lai aizstātu Pirmās instances tiesas novērtējumu, kuru tā, īstenojot tai piešķirto neierobežoto kompetenci, ir veikusi, lemjot par naudas soda apmēru, kas uzņēmumam uzlikts par Kopienu tiesību pārkāpumu (skat. iepriekš minētos spriedumus apvienotajās lietās *Limburgse Vinyl Maatschappij* u.c./Komisija, 614. punkts, kā arī apvienotajās lietās *Dansk Rørindustri* u.c./Komisija, 245. punkts).

113 Tādējādi piektais pamats ir jānoraida kā nepieņemams.

114 No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka apelācijas sūdzība ir jānoraida pilnībā.

VI — Par tiesāšanās izdevumiem

115 Atbilstoši Reglamenta 69. panta 2. punktam, kas piemērojams apelācijas tiesvedībā, pamatojoties uz Reglamenta 118. pantu, lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā Komisija ir prasījusi piespriest apelācijas sūdzības

iesniedzējām atlīdzināt tiesāšanās izdevumus un tā kā tām spriedums ir nelabvēlīgs, tad tām jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (pirmā palāta) nospriež:

1) apelācijas sūdzību noraidīt;

2) *William Prym GmbH & Co. KG* un *Prym Consumer GmbH & Co. KG* atlīdzina tiesāšanās izdevumus.

[Paraksti]